

Debatt

debatt@dn.no

Når korrupsjon redder liv

Korrupsjon handler om mer enn store penger og griske ledere. Noen ganger handler det om overlevelse.

**Innlegg
Siri Granum
Carson**

”

Som ansatt i en humanitær organisasjon er du ansvarlig for en leveranse av nødhjelp til en flyktningleir i et sultrammert afrikansk land. Ved grensen blir containerne stående i flere dager, angivelig fordi tollstasjonen ikke har kapasitet til å sjekke lasten. Du får meldinger om at matmangelen i leiren er prekær. En «tilretteleggingsbetaling» på et par hundre dollar til sjefen på tollstasjonen vil sannsynligvis få lasten over grensen.

En slik utbetaling er i strid med både norsk lov og din organisasjons etiske retningslinjer. Hva gjør du?

Snart faller dommen i korrupsjonssaken der fire personer i Yaras konsernledelse står tiltalt for grov korrupsjon i Libya, India og Russland. Også korrupsjonssaken rundt Vimpelcom har fått mye oppmerksomhet. På avisfor-sidene skapes det inntrykk av at korrupsjon først og fremst handler om griske næringslivsledere, konsulenter og politiske ledere (med familie) som er ute etter å grabbe til seg mest mulig. Og personlig grådighet er selvsagt et sentralt element, men utgjør ikke alene forklaringen på korrupsjonens utbredelse.

ringen på korrupsjonens utbredelse.

Vel så mye handler det om svake og mangelfulle institusjoner og fattige mennesker uten reelle valgmuligheter - komplekse strukturer som ikke er så lette å få orden på. Institusjoner kan imidlertid være lettere å endre på enn grunnleggende menneskelige karaktertrekk, som grådighet.

Korrupsjon må forstås og bekjempes på flere nivåer:

I For samfunnet er prisen for manglende tillit mellom befolkning og myndigheter høy. Korrupsjon umuliggjør effektiv bekjempelse av fattigdom, sykdom og forurensing, og utgjør dermed en global trussel mot sikkerhet og bærekraftig utvikling.

I For bedrifter og andre organisasjoner kan korrupsjon ha store økonomiske skadevirkninger og undergrave virksomhetens omdømme. Økonomisk globalisering har gjort norske virksomheter mer bevisste på hvor vanskelig det er å navigere i disse farvannene, og de fleste har nyansert sin holdning siden Statoil på 90-tallet preket absolutt nulltoleranse. Som en representant for Shell uttalte: «Dersom noen stikker en Kalasjnikov inn gjennom bilvinduet ditt og forlanger 100 dollar sier vi ikke at du ikke skal betale. Vi sier at det skal rapporteres.»

I For enkeltmennesker kan korrupsjon handle om store penger, personlige fristelser og manglende evne til å motstå dem. Da er det viktig å minne om at det ikke dreier seg om «offerløse forbrytelser», men at de som til syvende og sist rammes av korrupsjonen er virkelige mennesker som fratras ressurser og muligheter. I andre

Dersom noen stikker en Kalasjnikov inn gjennom bilvinduet ditt og forlanger 100 dollar sier vi ikke at du ikke skal betale. Vi sier at det skal rapporteres, skriver artikkelforfatteren. Her fra kontroll av Røde Kors' forsyninger til Ukraina. Foto: Sergei Venyavsky, AFP/NTB Scanpix

kontekster er korrupsjon så institusjonalisert at det er på grensen til at det ikke kan regnes som et etisk spørsmål om du er en del av den eller ikke. Det dreier seg om det daglige brød - noen steder får eksempelvis ikke tollinspektører og trafikkpoliti fast lønn, da det forventes at de får inn tilstrekkelig inntekt gjennom bestikklser.

Så hva gjør du, der du står på grensestasjonen med dine containere med nødhjelp?

Dette og flere lignende dilemmaer legges frem i den nye boka Etikk for Beslutnings-takere. Der forsøker mine medforfattere og jeg å sette i gang lesernes egne refleksjoner. Noen fasit tilbys ikke, derimot noen verktøy for etisk navigasjon i vanskelige situasjoner:

Etiske teorier, prinsipper og tommelfingerregler kan være til støtte uten å gi entydige svar. Enhver situasjon er unik, og det er ikke nødvendigvis slik at du bare kan slå opp i de etiske retningslinjene eller slavisk følge et etisk prinsipp om nulltoleranse for korrupsjon.

Under arbeidet med boka har jeg presentert dilemmaet både for representanter for frivillige organisasjoner og for studenter. Reaksjonene tyder på at situasjonsbeskrivelsen oppleves både som virkelighetsnær og som et reelt etisk dilemma - det vil si en situasjon der ulike verdier kommer i konflikt, og der det er vanskelig eller umulig å komme frem til et utvilsomt riktig svar.

Noen mener at det å kjempe

mot korrupsjon er en så livsviktig oppgave at man kanskje må tåle at noen blir skadelidende dersom man nekter å betale bestikkelsen.

De fleste heller imidlertid mot å gjøre det som må til for å få hjelpen frem i tide. Av disse sier noen at de ville betalt av egen lomme og holdt tett om det hele. De fleste sier at de ville betalt, rapportert hendelsen og tatt de reaksjonene som måtte komme i etterkant.

De er med andre ord villige til åpent å bryte reglene og risikere strafferettslige reaksjoner for å redde menneskeliv i denne situasjonen.

Hva ville du gjort?

Siri Granum Carson, førsteamanuensis i etikk på NTNU

Fred.Olsen Travel

Cruise

Fred.Olsen
Cruise Lines

* Gå ikke glipp av vår kampanje. Cruise merket med* inkluderer 10% rabatt.

Fly, hotell & cruise:
Cruise til Amazonas
tur/retur Barbados
M1603 03.02. til 18.02.16
Varighet 16 netter

fra kr 28.540 pr. person
kampanje fra kr 27.055*

Fly, hotell & cruise:
Cruise rundt Afrika
tur/retur Southampton
D1601 04.01. til 21.03.16
Varighet 77 netter

fra kr 93.890 pr. person
kampanje fra kr 85.090*

Cruise & transfer:
De Britiske øyer
med norsk reisevert
L1508 23.06. til 03.07.15
Varighet 10 netter

fra kr 15.880 pr. person

